

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор
Національної академії
внутрішніх справ,
доктор юридичних наук,
професор

Руслан СЕРБИН

ВИСНОВОК

Національної академії внутрішніх справ про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Хоменко Анастасії Олександрівни «Кримінальна відповідальність за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Національної академії внутрішніх справ від 25 жовтня 2022 року, протокол № 14

ВИТЯГ

з протоколу розширеного засідання кафедри кримінального права від 24 квітня 2026 року

Присутні:

кафедра кримінального права: т.в.о. завідувача кафедри, доктор юридичних наук, професор Кришевич О.В. (*голова засідання, рецензент*); доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Симоненко Н.О. (*науковий керівник*); професор кафедри, кандидат юридичних наук, професор Вартилицька І.А.; професор кафедри, кандидат наук з державного управління, доцент Матюшенко О.І. (*рецензент*) (ZOOM); професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Мостепанюк Л.О. (ZOOM); доцент кафедри, доктор філософії з галузі знань право Поштаренко І.В. (ZOOM); старший викладач кафедри, кандидат юридичних наук Алексійчук О.М. (ZOOM); викладач кафедри Шевченко І.О. (ZOOM); викладач кафедри Хлистун В.В. (ZOOM); аспірант денної форми навчання кафедри Хоменко А.О. (ZOOM); аспірант заочної форми навчання кафедри Кривонос Д.В. (ZOOM).

кафедра кримінального процесу: завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор Таран О. В.; професор кафедри, кандидат юридичних наук, професор Зарубей В. В.;

кафедра криміналістики та судової медицини: завідувач кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Антошук А.О.;

кафедра адміністративного права та процесу: професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Пастух І. Д.;

кафедра кримінального права та кримінології ННІПП: професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Смаглюк О.В. (ZOOM); професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Чабанюк В. Д.; старший викладач, доктор філософії з галузі знань право Козачина А. М. (ZOOM);

науково-дослідна лабораторія з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту поліцейської діяльності: провідний науковий співробітник лабораторії, доктор юридичних наук, професор Тичина Д. М. (ZOOM);

відділ організації наукової діяльності: провідний науковий співробітник відділу, кандидат юридичних наук, старший дослідник Бондар С.В.;

відділ аспірантури (ад'юнктури) і докторантури: начальник відділу, доктор юридичних наук, професор Тихонова О. В.

Були присутні 5 докторів наук та 12 кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспірантки денної форми навчання кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ Хоменко Анастасії Олександрівни «Кримінальна відповідальність за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», щодо його рекомендації для попереднього розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді Національної академії внутрішніх справ.

Слухали:

Аспірантка Хоменко А. О. доповіла про результати дисертаційного дослідження. У доповіді було обґрунтовано актуальність обраної теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, предмет та об'єкт дослідження, структуру роботи та основні її положення. Дисертантка сформулювала та обґрунтувала новизну, теоретичне та практичне значення.

Актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлюється низкою важливих чинників як правового, так і практичного характеру. Забезпечення публічної безпеки та правопорядку є одним із фундаментальних обов'язків держави, що прямо впливає з положень Конституції України, яка проголошує людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю. В умовах збройної агресії проти України та запровадження правового режиму воєнного стану проблема охорони суспільної безпеки набула особливої важливості, що зумовлює підвищену увагу до кримінально-правових засобів протидії найбільш небезпечним посяганням, пов'язаним із незаконним обігом зброї, бойових припасів або вибухових речовин.

Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами становить підвищену суспільну небезпеку, оскільки створює

реальні загрози життю і здоров'ю людей, стабільності державних інститутів, громадській безпеці та обороноздатності країни. Особливої актуальності ця проблематика набула після 2014 року, а з 2022 року, в умовах повномасштабного вторгнення, коли відбулося істотне зростання кількості одиниць вогнепальної зброї та боєприпасів, що перебувають у фактичному обігу, а також з'явилися нові ризики їх незаконного використання, зберігання та переміщення.

Серед норм Кримінального кодексу України (далі – КК), спрямованих на забезпечення громадської безпеки та встановленого порядку обігу зброї, особливе місце посідає ст. 263 КК «Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами». Аналіз статистичних даних Офісу Генерального прокурора України свідчить про стабільно значну кількість кримінальних правопорушень цієї категорії в загальній структурі кримінальної злочинності. Так, у 2020 р. із 5 116 облікованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 263 КК, у 4 252 провадженнях особам було вручено повідомлення про підозру, що становить близько 83 %, а 3 907 проваджень направлено до суду. У 2021 р. повідомлення про підозру вручено у 3 619 із 4 067 кримінальних проваджень (близько 89 %), у 2022 р. – у 3 560 із 4 735 (приблизно 75 %). У 2023 р. повідомлення про підозру отримали особи у 4 556 із 5 582 кримінальних проваджень (близько 82 %), у 2024 р. – у 4 844 із 5 898 (приблизно 82 %), а у 2025 р. – у 4 676 із 5 883 кримінальних проваджень (близько 80 %), при цьому переважна більшість таких проваджень щороку направлялася до суду. Наведені статистичні дані свідчать про стабільно високий рівень процесуальної реалізації кримінальних правопорушень, передбачених ст. 263 КК, що підтверджується значною часткою кримінальних проваджень, у яких особам вручено повідомлення про підозру та які направляються до суду. Це зумовлює необхідність подальшого наукового аналізу особливостей кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами та обґрунтовує актуальність обраної теми дослідження.

Питання кримінальної відповідальності за незаконні діяння зі зброєю, досліджували такі українські вчені у галузях кримінального права, кримінології, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності: П. П. Андрушко, О. М. Бандурка, Ю. В. Баулін, П. Д. Біленчук, В. С. Бондар, А. А. Вознюк, О. М. Джужа, О. О. Дудоров, М. Й. Коржанський, О. В. Кришевич, В. В. Кузнецов, П. С. Матишевський, В. О. Меркулова, М. І. Панов, Є. О. Письменський, А. В. Савченко, Г. О. Усатий, М. І. Хавронюк, С. Д. Шапченко, В. Ю. Шепітько та ін. Праці зазначених учених становлять значний науковий доробок у сфері кримінально-правового регулювання обігу зброї, бойових припасів або вибухових речовин, охоплюючи як доктринальні положення, так і практичні аспекти протидії незаконним діянням. Незважаючи на наявність законодавчих актів та досліджень, практика застосування норм ст. 263 КК потребує подальшого вдосконалення, що зумовлює необхідність проведення комплексного наукового аналізу даної проблематики та підтверджує актуальність обраної теми дисертаційного дослідження.

Крім того, актуалізується питання гармонізації кримінального законодавства України з європейськими стандартами у сфері контролю за обігом зброї та забезпечення громадської безпеки, що зумовлено євроінтеграційним курсом держави. У цьому контексті особливого значення набуває доктринальне осмислення чинних норм КК, оцінка їх ефективності та формування науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення кримінально-правового регулювання.

З огляду на викладене, дослідження кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами є своєчасним і необхідним. Воно спрямоване на комплексний аналіз відповідних кримінально-правових норм, виявлення проблем їх застосування, а також розроблення пропозицій щодо удосконалення законодавства і практики його реалізації. Результати дисертаційного дослідження мають сприяти підвищенню ефективності кримінально-правової охорони громадської безпеки та забезпеченню належного рівня захисту прав і законних інтересів особи, суспільства і держави.

Мета дослідження полягає у вдосконаленні теоретичних положень кримінального права в частині відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами та напрацювання пропозицій з удосконалення законодавства й відповідної правозастосовної практики.

Реалізація поставленої мети зумовила необхідність виконання таких завдань:

- дослідити наукові розробки вчених щодо кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами та визначити систему методів наукового пізнання її дослідження;
- охарактеризувати особливості історичного розвитку кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, відповідно до національного законодавства;
- здійснити порівняльно-правовий аналіз зарубіжного досвіду кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;
- визначити суть родового та безпосереднього об'єктів кримінального правопорушення, передбаченого ст. 263 КК;
- проаналізувати ознаки об'єктивної сторони незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;
- висвітлити ознаки суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 263 КК;
- розглянути особливості суб'єктивної сторони досліджуваного складу кримінального правопорушення;
- окреслити особливості відмежування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами від суміжних складів кримінальних правопорушень;

– вивчити судову практику призначення покарань за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, на підставі чого сформулювати пропозиції щодо вдосконалення санкцій;

– окреслити особливості звільнення від кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;

– розробити пропозиції щодо удосконалення законодавства про встановлення кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

Предметом дослідження є кримінальна відповідальність за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

Методологічною основою дослідження є система загальнонаукових та спеціально-наукових методів, що забезпечили об'єктивне дослідження предмета та формування ґрунтовних висновків.

Емпіричну базу дослідження становлять узагальнені матеріали анкетування 190 працівників слідчих підрозділів Національної поліції України стосовно відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами; узагальнені результати вивчення 240 судових рішень, в тому числі вироків судів у провадженнях про кримінальні правопорушення, передбачені ст. 263 КК за період 2020–2025 р.р.; систематизовані дані державної та відомчої статистичної звітності щодо кількості зареєстрованих (облікованих) кримінальних правопорушень, передбачених ст. 263 КК за 2020 – 2025 р.р.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що за змістом розглянутих питань дисертація є комплексним монографічним науковим дослідженням кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Конкретний внесок дисертантки полягає у формулюванні пропозицій та рекомендацій щодо конкретизації змісту кримінального правопорушення, передбаченого ст. 263 КК, а також розробленні наукових положень, які мають новизну, а саме:

вперше:

– здійснено системний історико-правовий аналіз еволюції кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, у межах якого обґрунтовано авторську періодизацію розвитку відповідного кримінально-правового інституту, що охоплює такі етапи: I – докримінальний (давньоруський) етап, від давньоруського періоду до ранньомодерної доби, коли зброя розглядалася переважно як об'єкт приватної власності або засіб вчинення насильства без виокремлення громадської безпеки як самостійного об'єкта кримінально-правової охорони; II – публічно-державницький етап (Литовсько-Руська держава, Річ Посполита), що характеризувався усвідомленням стратегічного значення зброї для воєнної та державної безпеки та криміналізацією окремих форм її обігу; III – перехідний

етап (1917–2001 рр.), у межах якого відбувалося інституційне оформлення кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю та поступове відмежування цього інституту від політичних механізмів впливу; IV – сучасний етап (з 2001 р.), пов'язаний із прийняттям Кримінального кодексу України, що характеризується системним закріпленням відповідальності у ст. 263 КК та орієнтацією на принципи правової визначеності, пропорційності й захисту прав людини;

- проведено порівняльно-правовий аналіз норм чинного законодавства України та окремих іноземних правових систем, що дозволило ідентифікувати спільні тенденції, характерні риси національних підходів та визначити основні напрями можливого вдосконалення національного законодавства;

- здійснено диференціацію та відмежування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами від суміжних кримінальних правопорушень за ознаками (змістом) об'єкта, що забезпечує більш ефективно і точно правозастосування;

- обґрунтовано доцільність законодавчого закріплення легальних дефініцій понять «носіння» та «зберігання» зброї у межах ст. 263 КК, що забезпечує уніфікацію судової практики та усунення неоднозначності кримінально-правової кваліфікації;

- запропоновано виокремлення кваліфікуючих складів незаконного поводження зі зброєю з урахуванням множинності, співучасті та воєнного стану, що сприяє більш точному індивідуалізованому застосуванню кримінальної відповідальності;

удосконалено:

- структуру об'єкта незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, з визначенням родового, безпосереднього й факультативного об'єктів, що сприяє глибшому розкриттю соціально-правової сутності посягання;

- удосконалено доктринальний підхід до тлумачення об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 263 КК, що полягає в уточненні змісту суспільно небезпечного діяння як форми незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами та виявленні значення факультативних ознак (способу, місця, часу, обстановки й засобів учинення) для правильної кримінально-правової кваліфікації;

- удосконалено наукові підходи до формування санкцій ст. 263 КК шляхом врахування інституту пробаційного нагляду та обґрунтування доцільності його розширеного і диференційованого застосування щодо менш суспільно небезпечних форм незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, що підтверджується узагальненням судової практики, напрямами гуманізації кримінальної політики;

набуло подальшого розвитку:

- систематизація та вдосконалення методологічного підходу до дослідження кримінальної відповідальності за ст. 263 КК, який ґрунтується на поєднанні філософських, загальнонаукових та спеціально-правових методів, що

забезпечують комплексне вивчення сутності відповідного кримінального правопорушення й формування науково обґрунтованих висновків;

– сформульовано підхід до визначення предметів кримінального правопорушення, передбаченого ст. 263 КК, шляхом конкретизації їх технічних і функціональних характеристик, зокрема вогнепальної та холодної зброї, бойових припасів, вибухових речовин і вибухових пристроїв, з урахуванням реального рівня їх суспільної небезпеки, що забезпечує обґрунтоване відмежування кримінально караних форм незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами від формально подібних, але кримінально незначущих діянь;

– рекомендації щодо застосування міжнародних стандартів у сфері контролю за обігом зброї при гармонізації національного законодавства.

Теоретичною основою дисертації стали наукові праці українських та іноземних учених у галузі кримінального права та інших галузей права, що стосуються теми дисертаційного дослідження.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки та пропозиції впроваджені та використовуються в: практичній діяльності; освітньому процесі; науковій діяльності.

Основні положення і висновки дисертації оприлюднено на науково-практичних конференціях і круглих столах.

Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, що охоплюють десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Після закінчення доповіді аспірантки присутніми були поставлені наступні питання:

Матюшенко О.І.: Скажіть, будь ласка, як міжнародний досвід регулювання обігу зброї може бути імplementований в Україну, з урахуванням сучасних безпекових викликів і воєнного стану?

Відповідь: Дякую за запитання. Міжнародний досвід демонструє значну варіативність підходів: від жорстко обмежувальних, у таких країнах як Велика Британія та Австралія, до ліберальних – США та Швейцарія. Для України в умовах сучасних безпекових викликів найбільш цінним є досвід держав, що пройшли через збройні конфлікти або масштабні трансформації, зокрема Хорватія та Чехія. Зроблений аналіз міжнародного досвіду свідчить, що ефективність імplementації зарубіжних норм в Україні залежить не від впровадження сурових санкцій, а від створення гнучкої системи контролю, здатної адаптуватися до умов воєнного часу та постконфліктного періоду. Досвід Чехії демонструє зразкову модель цифровізації обліку зброї. Впровадження аналогічних розгалужених цифрових реєстрів в Україні дозволить забезпечити прозорість обігу зброї та можливість оперативного моніторингу кожної одиниці в режимі реального часу, що є важливим для національної безпеки. Найбільш релевантним для України є досвід Хорватії, адже саме у цій країні успішно реалізувалася довгострокова програма добровільної здачі зброї, що супроводжувалася широкою інформаційною

кампанією та гарантією звільнення від кримінальної відповідальності. Впровадження такого підходу в Україні дозволить поступово вилучити надлишкову зброю з незаконного обігу, не створюючи при цьому криміналізації населення, яке володіло зброєю для самозахисту в умовах збройної агресії.

Чабанюк В.Д.: Які саме кваліфікуючі ознаки Ви вважаєте найбільш необхідними для впровадження та посилення покарання за незаконне поводження зі зброєю?

Відповідь: Дякую за запитання. Чинна редакція ст. 263 КК має надмірно узагальнений характер і не завжди в повній мірі відображає реальну небезпеку діянь, саме тому ключовим аспектом удосконалення законодавства є впровадження кваліфікуючих ознак, а саме: повторність, як кваліфікуюча ознака дозволить точніше реалізувати принцип індивідуалізації покарання, відокремлюючи поодинокі випадки порушення дозвільної системи від стійкої антисоціальної спрямованості особи; вчинення правопорушення організованою групою або за попередньою змовою групою осіб є принциповими для протидії системному незаконному трафіку зброї, оскільки співучасть значно підвищує ризик використання зброї для вчинення інших тяжких або особливо тяжких кримінальних правопорушень; використання умов воєнного стану є найбільш актуальною кваліфікуючою ознакою, адже умови воєнного стану полегшують доступ до зброї (трофейної або втраченої), тому посилення відповідальності тут виступає необхідним заходом стримування від незаконного обігу зброї в країні.

Смаглюк О.В.: У чому полягають особливості об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 263 КК України?

Відповідь: Дякую за запитання. Ключовою особливістю об'єктивної сторони є те, що відсутність спеціального закону, який регулював би обіг зброї в Україні, слід розглядати не як ознаку бланкетності диспозиції, а як фундаментальну умову настання кримінальної відповідальності. Склад правопорушення є формальним, тобто правопорушення вважається закінченим з моменту вчинення хоча б однієї з альтернативних дій. Також в сучасних умовах об'єктивна сторона повинна оцінюватися через призму положень про крайню необхідність або виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни. Це дозволяє стверджувати, що за певних умов факт володіння зброєю без дозволу втрачає ознаку суспільної небезпеки, яка є обов'язковим елементом складу злочину.

Кришевич О.В.: Чим зумовлена актуальність Вашого дослідження в сучасних умовах?

Відповідь: Дякую за запитання. Актуальність теми дослідження визначається критичною трансформацією безпекового середовища України, а саме повномасштабною збройною агресією РФ, що призвела до безпрецедентного насичення цивільного простору зброєю. Чинна наукова доктрина, сформована у відносно стабільний період та не дає відповідей на питання, як кваліфікувати поводження з такою кількістю та різноманітністю предметів, що потребує нових підходів до оцінки суспільної небезпеки. Також не менш важливим є те, що в посткофліктний період проблема з незаконним

обігом зброї серед цивільного населення не зникне, а лише трансформується. Актуальність роботи полягає у розробці превентивних механізмів, які дозволять державі відновити контроль над обігом зброї.

Павловська А.А.: У чому полягає правова природа звільнення від кримінальної відповідальності у разі добровільної здачі зброї за ч. 3 ст. 263 КК?

Відповідь: Дякую за запитання. Дослідження правової природи звільнення від кримінальної відповідальності на підставі частини 3 статті 263 КК України дозволяє нам стверджувати, що цей інститут є одним із найбільш ефективних інструментів кримінально-правової політики держави у сфері забезпечення громадської безпеки. За своєю суттю це спеціальний вид звільнення від кримінальної відповідальності, який має заохочувальну спрямованість. Правова природа цього інституту полягає у компромісі між державою та особою: держава відмовляється від застосування покарання в обмін на позитивну посткримінальну поведінку особи, яка призводить до фактичного усунення джерела небезпеки - вилучення зброї, бойових припасів, вибухових речовин або пристроїв. Особливо враховуючи умови воєнного стану заохочувальна норма ч. 3 ст. 263 КК дозволяє громадянам, що отримали зброю, без законних підстав, відмовитися від подальшої кримінально протиправної поведінки та не зазнати за це покарання.

Головуючий: Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається науковому керівнику.

Науковий керівник, кандидат юридичних наук, доцент Симоненко Н.О., яка зазначила, що підготовлена Хоменко Анастасією Олександрівною дисертація на тему: «Кримінальна відповідальність за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами» є результатом наполегливої науково-теоретичної діяльності.

Індивідуальний план наукової роботи та індивідуальний навчальний план Хоменко Анастасія Олександрівна виконала в повному обсязі.

Основні результати дисертаційного дослідження викладено в дев'яти публікаціях, серед яких чотири статей у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань у галузі юридичних наук, а також у п'яти тезах доповідей на науково-практичних та науково-теоретичних конференціях.

Дисертантка має достатній загальний рівень розвитку, професійно грамотно володіє інструментарієм дослідження.

Зміст дисертації відповідає заявленій дисертанткою науковій спеціальності. Дисертація є самостійною, завершеною роботою. Дослідження викладено зрозумілою, юридично і літературно грамотною мовою. Оформлення дисертації відповідає встановленим МОН України вимогам.

Загалом дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її авторка – Хоменко Анастасія Олександрівна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Вважаю, що дисертаційну роботу можна представити до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Після цього було надано слово **рецензентам** роботи:

Кандидат наук з державного управління, доцент Матюшенко О.І.

Дисертаційне дослідження Хоменко А.О., присвячене проблемам кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, є надзвичайно актуальним і своєчасним в умовах сучасних безпекових викликів, пов'язаних із збройною агресією проти України та запровадженням правового режиму воєнного стану. Забезпечення громадської безпеки, охорона життя і здоров'я населення, а також підтримання правопорядку належать до основоположних функцій держави, реалізація яких значною мірою залежить від ефективності кримінально-правових засобів протидії незаконному обігу зброї та вибухонебезпечних предметів. У зв'язку з цим дослідження теоретичних і практичних аспектів кримінальної відповідальності у зазначеній сфері має не лише наукове, а й вагоме прикладне значення.

Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами становить одну з найбільш серйозних загроз громадській безпеці, оскільки пов'язане з підвищеним ризиком заподіяння шкоди життю та здоров'ю людей, дестабілізацією суспільного порядку та створенням передумов для вчинення інших тяжких і особливо тяжких злочинів. Особливої гостроти ця проблема набула в умовах широкого розповсюдження зброї серед населення внаслідок воєнних дій, що супроводжується зростанням фактів незаконного зберігання, носіння, збуту та використання зброї й боєприпасів. Така ситуація потребує належного наукового осмислення, удосконалення кримінально-правового регулювання та формування дієвих механізмів правозастосування.

Робота присвячена комплексному дослідженню кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами як одного з ключових інститутів забезпечення громадської безпеки. Авторка зосереджується не лише на аналізі кримінально-правових норм, що передбачають відповідальність за відповідні діяння, але й на вивченні практики їх застосування, виявленні проблем кваліфікації, розмежуванні суміжних складів кримінальних правопорушень та виробленні пропозицій щодо вдосконалення законодавства. Такий підхід свідчить про глибоке теоретичне опрацювання проблематики та практичну спрямованість дослідження, що дозволяє розглядати дисертаційну роботу як вагомий внесок у розвиток науки кримінального права та підвищення ефективності протидії кримінальним правопорушенням у сфері незаконного обігу зброї в Україні.

Дисертація відповідає спеціальності 081 – Право та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (із змінами і доповненнями), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про

присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44) та може бути подана до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Доктор юридичних наук, професор Кришевич О.В. підкреслила, що подане Хоменко А.О. дисертаційне дослідження, присвячене кримінальній відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, виконано якісно та на високому науковому рівні. Основні результати дослідження достатньою мірою обґрунтовані авторкою, а їх наукова достовірність не викликає сумнівів, оскільки вони базуються на ґрунтовному аналізі положень кримінального законодавства, наукових підходів та практики застосування норм, що регулюють відповідальність за незаконний обіг зброї. Позитивним аспектом роботи є здатність авторки аргументовано відстоювати власні наукові позиції, послідовно й логічно викладати матеріал, вести фахову наукову дискусію та формулювати обґрунтовані висновки. Проведений значний обсяг наукової роботи свідчить про досягнення поставленої мети та реалізацію визначених завдань дослідження.

Здобувачем опрацьовано значний масив нормативно-правових актів, що регулюють питання обігу зброї, бойових припасів та вибухових речовин, а також кримінальної відповідальності за їх незаконне використання. Дослідження охоплює як норми національного законодавства, так і положення спеціальних нормативних актів, що дозволило авторці всебічно розкрити предмет дослідження. Такий рівень опрацювання нормативної бази свідчить про високу фахову підготовку здобувача та належний рівень обізнаності в досліджуваній проблематиці. Okремо слід відзначити сумлінне використання широкої джерельної бази, що включає наукові праці, матеріали судової практики та результати сучасних наукових досліджень, що забезпечило комплексний характер дисертаційної роботи.

Авторкою вдало застосовано як загальнонаукові, так і спеціально-юридичні методи дослідження, що дало змогу об'єктивно оцінити проблемні аспекти кримінально-правової кваліфікації незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Робота характеризується чіткістю структури, логічністю викладу, належним рівнем аргументації та науковим стилем полеміки. Використання об'єктивної критики, послідовність у викладенні матеріалу та прагнення авторки до вироблення практично значущих пропозицій щодо вдосконалення кримінального законодавства свідчать про вдало обрану методологію дослідження та високий рівень самостійності наукового пошуку.

Усе наведене дає підстави стверджувати, що дисертаційне дослідження є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, яка відповідає встановленим вимогам до такого виду досліджень. Авторкою належним чином враховано зауваження, висловлені під час попереднього рецензування, що свідчить про належний рівень академічної відповідальності та готовність до наукового вдосконалення результатів роботи. Під час ознайомлення з

дисертаційним дослідженням порушень принципів академічної доброчесності не виявлено.

Особливу цінність дисертаційній роботі надає її практична спрямованість, що виявляється у глибокому аналізі актуальних проблем застосування кримінально-правових норм у сфері протидії незаконному обігу зброї в умовах сучасних безпекових викликів. Це не лише підсилює прикладне значення дослідження, а й сприяє формуванню науково обґрунтованих рекомендацій щодо підвищення ефективності правозастосовної діяльності. У сукупності це дозволяє оцінити подану дисертаційну роботу як вагомий науковий доробок, що має теоретичне та практичне значення для подальшого розвитку кримінального права України.

Дисертаційне дослідження Хоменко Анастасії Олександрівни на тему «Кримінальна відповідальність за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами» є самостійним, завершеним, комплексним дослідженням, в якому обґрунтовується ціла низка наукових положень та висновків, нових у теоретичному плані й важливих для юридичної практики, що у сукупності вирішують завдання науки кримінального права, відповідає вимогам МОН України та може бути рекомендовано до публічного захисту.

Висновок. Дисертація Хоменко Анастасії Олександрівни на тему «Кримінальна відповідальність за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, оригінальним науковим дослідженням. В ній отримано нові науково обґрунтовані результати, що відрізняються новизною в постановці і вирішенні проблем досліджуваної проблематики. Дисертація відповідає спеціальності 081 – Право та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (із змінами і доповненнями), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44) та може бути подана до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Кандидат юридичних наук, професор Вартилецька І.А., який відзначила, що Хоменко А.О. у поданій дисертації досягла поставленої мети. Авторкою обґрунтовано теоретичні та методичний підходи щодо виконання роботи, розроблено і апробовано відповідні пропозиції, які у сукупності є науковим шляхом вирішення поставлених завдань. Варто відмітити, що завдання дослідження, положення наукової новизни і висновки дисертації є взаємопов'язаними. Дисертаційне дослідження є оригінальною науковою працею, яка виконана на належному теоретичному і прикладному рівні. Вона має послідовну та виважену структурну будову і за своєю архітектонікою є комплексним та завершеним науковим дослідженням. Зміст роботи та

багатогранність висвітленої проблеми свідчать про різносторонню і, водночас, комплексну наукову компетентність її автора;

Кандидат юридичних наук, доцент Антошук А.О., який наголосив на доцільності запропонованих дисертанткою зміни та доповнення до відповідних положень кримінального права, що беззаперечно мають новизну та перспективи запровадження. Дисертаційне дослідження виконане якісно, на високому науковому рівні, отримані результати є об'єктивними. Позитивним моментом роботи є вміння авторки обґрунтовувати власну думку, проводити наукову дискусію, послідовно та системно викладати матеріал;

а також кандидат юридичних наук, доцент Мостепанюк Л.О.; доктор філософії з галузі знань право Поштаренко І.В.; старший викладач кафедри, кандидат юридичних наук Алексійчук О.М.; доктор юридичних наук, професор Таран О. В.; професор кафедри, кандидат юридичних наук, професор Зарубей В. В.; доктор юридичних наук, старший науковий співробітник Тичина Д.М.

Хоменко А.О. висловила виступаючим та всім присутнім подяку за позитивну оцінку її дисертаційного дослідження, за висловлені побажання та професійні поради, що сприятимуть вдосконаленню змісту та форми дисертаційної роботи та корекції її подальших науково-дослідних планів.

На основі результатів обговорення присутні на засіданні вирішили запропонувати такий:

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Хоменко Анастасії Олександрівни на тему «Кримінальна відповідальність за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами»

Дисертація Хоменко Анастасії Олександрівни на тему «Кримінальна відповідальність за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами», яка подана на здобуття доктора філософії за спеціальністю 081 – Право, є цілісною, завершеною науковою працею.

Обґрунтування вибору теми дослідження. Забезпечення публічної безпеки та правопорядку є одним із фундаментальних обов'язків держави, що прямо впливає з положень Конституції України, яка проголошує людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю. В умовах збройної агресії проти України та запровадження правового режиму воєнного стану проблема охорони суспільної безпеки набула особливої важливості, що зумовлює підвищену увагу до кримінально-правових засобів протидії найбільш небезпечним посяганням, пов'язаним із незаконним обігом зброї, бойових припасів або вибухових речовин.

Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами становить підвищену суспільну небезпеку, оскільки створює реальні загрози життю і здоров'ю людей, стабільності державних

інститутів, громадській безпеці та обороноздатності країни. Особливої актуальності ця проблематика набула після 2014 року, а з 2022 року, в умовах повномасштабного вторгнення, коли відбулося істотне зростання кількості одиниць вогнепальної зброї та боєприпасів, що перебувають у фактичному обігу, а також з'явилися нові ризики їх незаконного використання, зберігання та переміщення.

Серед норм Кримінального кодексу України (далі – КК), спрямованих на забезпечення громадської безпеки та встановленого порядку обігу зброї, особливе місце посідає ст. 263 КК «Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами». Аналіз статистичних даних Офісу Генерального прокурора України свідчить про стабільно значну кількість кримінальних правопорушень цієї категорії в загальній структурі кримінальної злочинності. Так, у 2020 р. із 5 116 облікованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 263 КК, у 4 252 провадженнях особам було вручено повідомлення про підозру, що становить близько 83 %, а 3 907 проваджень направлено до суду. У 2021 р. повідомлення про підозру вручено у 3 619 із 4 067 кримінальних проваджень (близько 89 %), у 2022 р. – у 3 560 із 4 735 (приблизно 75 %). У 2023 р. повідомлення про підозру отримали особи у 4 556 із 5 582 кримінальних проваджень (близько 82 %), у 2024 р. – у 4 844 із 5 898 (приблизно 82 %), а у 2025 р. – у 4 676 із 5 883 кримінальних проваджень (близько 80 %), при цьому переважна більшість таких проваджень щороку направлялася до суду¹. Наведені статистичні дані свідчать про стабільно високий рівень процесуальної реалізації кримінальних правопорушень, передбачених ст. 263 КК, що підтверджується значною часткою кримінальних проваджень, у яких особам вручено повідомлення про підозру та які направляються до суду. Це зумовлює необхідність подальшого наукового аналізу особливостей кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами та обґрунтовує актуальність обраної теми дослідження.

Питання кримінальної відповідальності за незаконні діяння зі зброєю, досліджували такі українські вчені у галузях кримінального права, кримінології, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності: П. П. Андрушко, О. М. Бандурка, Ю. В. Баулін, П. Д. Біленчук, В. С. Бондар, А. А. Вознюк, О. М. Джужа, О. О. Дудоров, М. Й. Коржанський, О. В. Кришевич, В. В. Кузнєцов, П. С. Матишевський, В. О. Меркулова, М. І. Панов, Є. О. Письменський, А. В. Савченко, Г. О. Усатий, М. І. Хавронюк, С. Д. Шапченко, В. Ю. Шепітько та ін. Праці зазначених учених становлять значний науковий доробок у сфері кримінально-правового регулювання обігу зброї, бойових припасів або вибухових речовин, охоплюючи як доктринальні положення, так і практичні аспекти протидії незаконним діянням. Незважаючи на наявність законодавчих актів та досліджень, практика застосування норм ст. 263 КК потребує подальшого вдосконалення, що зумовлює необхідність проведення комплексного

---

¹ Статистичні дані офісу Генерального прокурора. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/statistika>

наукового аналізу даної проблематики та підтверджує актуальність обраної теми дисертаційного дослідження.

Крім того, актуалізується питання гармонізації кримінального законодавства України з європейськими стандартами у сфері контролю за обігом зброї та забезпечення громадської безпеки, що зумовлено євроінтеграційним курсом держави. У цьому контексті особливого значення набуває доктринальне осмислення чинних норм КК, оцінка їх ефективності та формування науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення кримінально-правового регулювання.

З огляду на викладене, дослідження кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами є своєчасним і необхідним. Воно спрямоване на комплексний аналіз відповідних кримінально-правових норм, виявлення проблем їх застосування, а також розроблення пропозицій щодо удосконалення законодавства і практики його реалізації. Результати дисертаційного дослідження мають сприяти підвищенню ефективності кримінально-правової охорони громадської безпеки та забезпеченню належного рівня захисту прав і законних інтересів особи, суспільства і держави.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до законів України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 11.07.2001 р. № 2623-III; Концепції Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, ратифікованої Законом України від 21.11.2002 р. № 228-IV; Концепції реформування кримінальної юстиції України (Указ Президента України від 08.04.2008 р. № 311/2008); Плану заходів щодо реалізації цієї Концепції (розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.08.2008 р. № 1153-р); Наказів МВС від 11.06.2020 р. № 454 «Про затвердження тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки», від 21.05.2024 р. № 326 «Про затвердження тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2025–2029 роки»; Плану заходів, спрямованих на виконання Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, затвердженого Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.08.2024 р. № 792-р; Основних напрямів наукових досліджень НАВС на 2025–2029 роки.

Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 25 жовтня 2022 року (протокол № 14) та включено до переліку тем дисертаційних досліджень Національної академії правових наук України (№ 930, 2023 року).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є дослідження питань кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, за результатами якого буде сформульовано низку пропозицій та рекомендацій щодо конкретизації

змісту правопорушення, передбаченого ст. 263 КК, та практики застосування положень діяння, що досліджується.

Відповідно до поставленої мети необхідно вирішити такі *завдання*:

- дослідити наукові розробки вчених щодо кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами та визначити систему методів наукового пізнання її дослідження;

- охарактеризувати особливості історичного розвитку кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, відповідно до національного законодавства;

- здійснити порівняльно-правовий аналіз зарубіжного досвіду кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;

- визначити суть родового та безпосереднього об'єктів кримінального правопорушення, передбаченого ст. 263 КК;

- проаналізувати ознаки об'єктивної сторони незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;

- висвітлити ознаки суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 263 КК;

- розглянути особливості суб'єктивної сторони досліджуваного складу кримінального правопорушення;

- окреслити особливості відмежування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами від суміжних складів кримінальних правопорушень;

- вивчити судову практику призначення покарань за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, на підставі чого сформулювати пропозиції щодо вдосконалення санкцій;

- окреслити особливості звільнення від кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;

- розробити пропозиції щодо удосконалення законодавства про встановлення кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

Предметом дослідження є кримінальна відповідальність за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

Методологія дослідження. Методологічною основою дослідження є система загальнонаукових та спеціально-наукових методів, що забезпечили об'єктивне дослідження предмета та формування ґрунтовних висновків. Для окреслених задач дослідження використовувались такі методи: *історико-правовий* – для висвітлення закономірностей розвитку кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (підрозділ 1.2); *порівняльно-правовий* – при

аналізі зарубіжного законодавства щодо кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (підрозділ 1.3); *логіко-юридичний* – з метою виявлення недоліків та вивчення можливостей удосконалення кримінально-правових норм, що передбачають відповідальність за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2., 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3); *системний* – при вивченні загальних ознак, що пов'язують частини в єдине ціле (розділи 2, 3); *логіко-граматичний* – у процесі поглибленого вивчення категоріально-понятійного апарату незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (розділи 2, 3); *логіко-семантичний та метод аналізу словникових визначень* – для поглибленого аналізу окремих понять теми дослідження та їх особливостей, а також тлумачення її понятійного апарату (у всіх розділах); *індукції* – з метою загального висновку, на основі формально-логічних умовиводів, та формулювання понятійно-категоріального апарату предмету дослідження (у всіх розділах); *дедукції* – під час характеристики та виокремлення критеріїв диференціації кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (розділи 2, 3); *моделювання* – для формулювання пропозицій до чинного законодавств України стосовно кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (у всіх розділах).

Емпіричну базу дослідження становлять узагальнені матеріали анкетування 190 працівників слідчих підрозділів Національної поліції України стосовно відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами; узагальнені результати вивчення 240 судових рішень, в тому числі вироків судів у провадженнях про кримінальні правопорушення, передбачені ст. 263 КК за період 2020–2025 р.р.; систематизовані дані державної та відомчої статистичної звітності щодо кількості зареєстрованих (облікованих) кримінальних правопорушень, передбачених ст. 263 КК за 2020 – 2025 р.р.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що за змістом розглянутих питань дисертація є комплексним монографічним науковим дослідженням кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Конкретний внесок дисертантки полягає у формулюванні пропозицій та рекомендацій щодо конкретизації змісту кримінального правопорушення, передбаченого ст. 263 КК, а також розробленні наукових положень, які мають новизну, а саме:

вперше:

– здійснено системний історико-правовий аналіз еволюції кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, у межах якого обґрунтовано авторську періодизацію розвитку відповідного кримінально-правового інституту, що охоплює такі етапи: I – докримінальний (давньоруський) етап, від давньоруського періоду до ранньомодерної доби, коли зброя розглядалася

переважно як об'єкт приватної власності або засіб вчинення насильства без виокремлення громадської безпеки як самостійного об'єкта кримінально-правової охорони; II – публічно-державницький етап (Литовсько-Руська держава, Річ Посполита), що характеризувався усвідомленням стратегічного значення зброї для воєнної та державної безпеки та криміналізацією окремих форм її обігу; III – перехідний етап (1917–2001 рр.), у межах якого відбувалося інституційне оформлення кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю та поступове відмежування цього інституту від політичних механізмів впливу; IV – сучасний етап (з 2001 р.), пов'язаний із прийняттям Кримінального кодексу України, що характеризується системним закріпленням відповідальності у ст. 263 КК та орієнтацією на принципи правової визначеності, пропорційності й захисту прав людини;

– проведено порівняльно-правовий аналіз норм чинного законодавства України та окремих іноземних правових систем, що дозволило ідентифікувати спільні тенденції, характерні риси національних підходів та визначити основні напрями можливого вдосконалення національного законодавства;

– здійснено диференціацію та відмежування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами від суміжних кримінальних правопорушень за ознаками (змістом) об'єкта, що забезпечує більш ефективне і точне правозастосування;

– обґрунтовано доцільність законодавчого закріплення легальних дефініцій понять «носіння» та «зберігання» зброї у межах ст. 263 КК, що забезпечує уніфікацію судової практики та усунення неоднозначності кримінально-правової кваліфікації;

– запропоновано виокремлення кваліфікуючих складів незаконного поводження зі зброєю з урахуванням множинності, співучасті та воєнного стану, що сприяє більш точному індивідуалізованому застосуванню кримінальної відповідальності;

удосконалено:

– структуру об'єкта незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, з визначенням родового, безпосереднього й факультативного об'єктів, що сприяє глибшому розкриттю соціально-правової сутності посягання;

– удосконалено доктринальний підхід до тлумачення об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 263 КК, що полягає в уточненні змісту суспільно небезпечного діяння як форми незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами та виявленні значення факультативних ознак (способу, місця, часу, обстановки й засобів учинення) для правильної кримінально-правової кваліфікації;

– **удосконалено наукові підходи до формування санкцій ст. 263 КК** шляхом врахування інституту пробаційного нагляду та обґрунтування доцільності його розширеного і диференційованого застосування щодо менш суспільно небезпечних форм незаконного поводження зі зброєю, бойовими

припасами або вибуховими речовинами, що підтверджується узагальненням судової практики, напрямами гуманізації кримінальної політики;

набуло подальшого розвитку:

– систематизація та вдосконалення методологічного підходу до дослідження кримінальної відповідальності за ст. 263 КК, який ґрунтується на поєднанні філософських, загальнонаукових та спеціально-правових методів, що забезпечують комплексне вивчення сутності відповідного кримінального правопорушення й формування науково обґрунтованих висновків;

– сформульовано підхід до визначення предметів кримінального правопорушення, передбаченого ст. 263 КК, шляхом конкретизації їх технічних і функціональних характеристик, зокрема вогнепальної та холодної зброї, бойових припасів, вибухових речовин і вибухових пристроїв, з урахуванням реального рівня їх суспільної небезпеки, що забезпечує обґрунтоване відмежування кримінально караних форм незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами від формально подібних, але кримінально незначущих діянь;

– рекомендації щодо застосування міжнародних стандартів у сфері контролю за обігом зброї при гармонізації національного законодавства.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції мають прикладний характер, сприятимуть подальшому вдосконаленню кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, використовуються та можуть бути використані у:

– *законотворчій сфері* – під час розроблення (опрацювання) законопроектів про внесення змін до КК в частині кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (див. додаток В);

– *практичній діяльності* – для правильної реалізації кримінального законодавства України в частині відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (акт Головного слідчого управління Національної поліції України від 05 лютого 2026 року № 244/57);

– *освітньому процесі* – під час викладання та вивчення навчальних дисциплін «Кримінальне право», «Кримінально-правова кваліфікація», «Кваліфікація окремих видів кримінальних правопорушень», «Особливості кваліфікації окремих видів кримінальних правопорушень», «Актуальні проблеми застосування кримінального законодавства», «Кримінальне право: доктринальні та практичні проблеми» (акт Національної академії внутрішніх справ від 28 січня 2026 року № 16-ОП);

– *науково-дослідній роботі* – у дослідженнях проблем кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (акт Національної академії внутрішніх справ від 28 січня 2026 року № 17-НД).

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення, висновки та пропозиції, сформульовані в процесі в процесі дослідження, оприлюднено на

всеукраїнських і відомчих науково-практичних конференціях, зокрема: «Предмет незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами» (м. Київ, 30 листопада 2022 р.); «Об’єктивна сторона незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами» (м. Харків, 26 травня 2023 р.); «Вогнепальна зброя, як предмет незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами» (м. Київ, 23 листопада 2023 р.); «Відмежування кримінальних правопорушень, передбачених статтями 263 та 263-1 Кримінального кодексу України» (м. Київ, 28 листопада 2024 р.); «Незаконне поводження зі зброєю та порушення правил її застосування: порівняльно-правовий аналіз ст. 263 і ст. 414 КК України» (м. Київ, 23 жовтня 2025 р.).

Особистий внесок здобувача. Теоретичні положення та практичні висновки, сформульовані й аргументовані в дисертації, пропозиції та рекомендації, що становлять наукові результати дисертації та її новизну й винесені на захист, отримані авторкою самостійно. У друкованій праці «Розвиток правового регулювання незаконного обігу зброї: критичний аналіз змін до статті 263 КК України та їх правозастосовна практика», опублікованій у співавторстві у науковому фаховому виданні «Науковий вісник Київського інституту Національної гвардії України», авторський внесок автора дисертації становить 75 % (розроблення концептуальних підходів до розвитку правового регулювання незаконного обігу зброї). З метою обґрунтування окремих положень дослідження використано праці інших учених, на які зроблено посилання.

Публікації. Основні положення та висновки дослідження, сформульовані в дисертації, відображено у 9 наукових публікаціях, серед яких чотири статті у наукових фахових виданнях України, визначених МОН України як фахові з юридичних наук, п’ять тез доповідей, які оприлюднено на все українських і міжвідомчих науково-практичних конференціях, а саме:

в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Хоменко А. О. Міжнародний досвід регулювання обігу зброї: шляхи впровадження в Україні. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*, 2024. № 2. С. 174–182. DOI: <https://doi.org/10.31558/2786-5835.2024.2.18>.

2. Симоненко Н. О., Хоменко А. О. Розвиток правового регулювання незаконного обігу зброї: критичний аналіз змін до статті 263 КК України та їх правозастосовна практика. *Науковий вісник Київського інституту Національної гвардії України*, 2024. № 2. С. 95–103. DOI: <https://doi.org/10.59226/2786-6920.2.2024.95-103>.

3. Хоменко А. О. Відмежування кримінальних правопорушень, пов’язаних із незаконним поводженням зі зброєю, передбачених статтями 262-264, 410 Кримінального кодексу України. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*, 2025. № 1. С. 148–155. DOI: <https://doi.org/10.31558/2786-5835.2025.1.15>.

4. Хоменко А. О. Особливості об'єктивної сторони незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. *Наука і правоохорона*, 2025. Вип.3 (69). С. 186–193. DOI: <https://doi.org/10.33270/0525693.22>

які засвідчуються апробацією матеріалів дисертації:

5. Хоменко А. О. Предмет незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами. *Актуальні проблеми кримінального права* : матеріали XIII Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П. П. Михайленка (Київ, 30 листоп. 2022 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 282–285.

6. Хоменко А. О. Об'єктивна сторона незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. *Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану* : зб. наук.-практ. конф. (Харків, 26 трав. 2023 р.). Вінниця : ХНУВС, 2023. С. 342–344.

7. Хоменко А. О. Вогнепальна зброя, як предмет незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. *Актуальні проблеми кримінального права* : матеріали XII Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П. П. Михайленка (Київ, 23 листоп. 2023 р.) Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 449 – 452.

8. Хоменко А. О. Відмежування кримінальних правопорушень, передбачених статтями 263 та 263-1 Кримінального кодексу України. *Актуальні проблеми кримінального права* : матеріали XV Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П. П. Михайленка (Київ, 28 листоп. 2024 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 434 – 438.

9. Симоненко Н. О., Хоменко А. О. Незаконне поводження зі зброєю та порушення правил її застосування: порівняльно-правовий аналіз ст. 263 і ст. 414 КК України. *Євроатлантична інтеграція України в умовах збройної агресії: теорія і практика* : матеріали наук.-практ. круглого столу (Київ, 23 жовт. 2025 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2025. С. 55 – 58.

Характеристика особистості здобувача. Хоменко Анастасія Олександрівна, 1999 року народження, освіта вища – юридична, у 2020 р. закінчила Національну академію внутрішніх справ за спеціальністю «Право». З вересня 2022 р. по теперішній час – аспірант денної форми навчання Національної академії внутрішніх справ.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана науковим стилем, українською мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені стисло, точно, ясно та просто, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття. Дисертація оформлена згідно з вимогами МОН України.

Структура дисертації відповідає меті, завданням, предмету дослідження і вимогам Міністерства освіти і науки України та складається із вступу, трьох розділів, які містять десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Відповідність дисертації встановленим вимогам і визначеній спеціальності. Кримінальна відповідальність за незаконне поводження зі

зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами є напрямом, який віднесено до спеціальності 081 – Право.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Хоменко Анастасії Олександрівни на тему «Кримінальна відповідальність за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація **Хоменко Анастасії Олександрівни** відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами й доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами й доповненнями) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами й доповненнями).

3. Рекомендувати дисертацію Хоменко Анастасії Олександрівни «Кримінальна відповідальність за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 17, проти – немає, таких, що утримались – немає.

Головуючий –
т.в.о. завідувача кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

Ольга КРИШЕВИЧ